

toliko průběh soudního prodeje pravidly exekučního řádu s úchyly uvedenými v čís. 1 až 5 Šu 119 (2) konk. ř., prodej provádí exekuční soud (§ 119 (3) a 125 (4) konk. ř.), jenž ovšem, jde-li o zvláštní podstatu, rozvrhne také výtěžek (§ 47 (3) konk. ř.), dle předpisů exekučního řádu, kteréž upravují také pořad stolic a lhůtu při opravných prostředcích. Jde-li však, jako v tomto případě, o jiný způsob zpeněžení předmětů úpadkové podstaty, pak úpadkový komisař netoliko povoluje toto zcizení, nýbrž, má-li býti též rozvržen výtěžek za zvláštní podstatu, provádí také toto rozdělení výtěžku na náklady zvláštní správy, zpeněžení a rozdělení zvláštní podstaty na práva přednostních a oddělných věřitelů této podstaty a zbytkem na všeobecnou úpadkovou podstatu, řídě se arciť i při tomto rozvrhu zásadami exekučního řádu. (§ 49 druhý odstavec konk. ř.). Tu exekuční soud vůbec nezakročuje, nýbrž usnesení o rozvrhu jest usnesením úpadkového komisaře (§ 79 první odstavec konk. ř.), a proto pořad stolic na ten případ jest určen ustanovením druhého odstavce Šu 176 konk. ř. (srovnej rozhodnutí čís. 70 sb. n. s., R. Pollak, konkursní řád, sv. I. str. 691). Měl proto o rekursu finanční prokuratury, podaném proti rozvrhovému usnesení úpadkového komisaře u okresního soudu, rozhodnouti po zákonu vrchní zemský soud, nikoliv jej k rozhodnutí postoupiti krajskému soudu, pročež bylo o stížnosti finanční prokuratury do tohoto nesprávného postupu rozhodnouti tak, jak se stalo.

Čís. 6159.

Pozemková reforma.

Byla-li při dohodě Státního pozemkového úřadu s vlastníkem zabraného majetku porušena práva pachtýře, nelze se pachtýři domáhati na Čs. eráru náhrady pořadem práva, nýbrž přísluší mu po případě stížnost v nesporném řízení. Lhostejno, zda na případ jest použití původního doslovu náhradového zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 329 sb. sb. z. a n. či novely ze dne 13. července 1922, čís. 220 sb. z. a n. Jest pro účinnost novely rozhodným den uzavření dohody či den převzetí statku?

(Rozh. ze dne 30. června 1926, R II 184/26.)

Žalobce byl pachtýřem velkostatku od 29. dubna 1914 až do 1. dubna 1926. Tento velkostatek byl Státním pozemkovým úřadem na základě záborových zákonů zabrán a dne 3. října 1922 Státním pozemkovým úřadem převzat. Při stanovení přejímací ceny dohodou s vlastníkem velkostatku nebylo přihlíženo k náhradním nárokům, jež příslušejí žalobci jako pachtýři velkostatku z právního důvodu mimořádného hnojení a stavebních investic. Proto žalobce sporem, o něž tu jde, domáhal se náhrady na státu. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, o d v o l a c í s o u d odmítl z úřadu žalobu pro nepřipustnost pořadu práva. D ů v o d y: V tomto případě je pořad práva nepřipustným. a) Žalobce opírá své žalobní nároky o porušení zákonů ze dne 8. dubna 1920, čís. 329

sb. z. a n. a ze dne 13. července 1922, čís. 220 sb. z. a n. (§ 43 a 43 a), Státním pozemkovým úřadem, zejména proto, že tento úřad neprovedl zákonného řízení oceňovacího. Avšak ocenění těchto náhradních nároků (§§ 43 a 43 a) je úřední činností správního úřadu. Náhradní nároky pro porušení předpisů státními úřady správními nelze před soudy uplatňovati, leč že by zvláštní zákon takové žaloby připustil (dvorní dekret ze dne 14. března 1806, čís. 758 sb. z. s.) b) Mimo to je ocenění sporných náhradních nároků upraveno zvláštním řízením (§§ 43 a 46 zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 329 a § 43 a) zák. ze dne 13. července 1922, čís. 220 sb. z. a n.). Dle těchto předpisů má Státní pozemkový úřad rozhodovati o těchto nárocích dle zásad těchto zákonů. Státní pozemkový úřad stanoví přejímací ceny a má podle výsledku šetření také přiznati pachtýři náhradu za hnojiva a stavební investice. Do rozhodnutí Státního pozemkového úřadu lze si stěžovati u určitých soudů (§ 46 zák.). Zmíněné zákony dovolují ovšem Státnímu pozemkovému úřadu (§ 44), by přejímací cenu stanovil dohodou s vlastníkem velkostatku. Z §u 50 a) zák. ze dne 13. července 1922, čís. 220 sb. z. a n. vysvítá, že sporné náhradní nároky pachtýře jsou zahrnuty v přejímací ceně, ať byla stanovena rozhodnutím anebo dohodou, a že pachtýř po řádném stanovení a složení přejímací ceny své náhradní nároky z investic stavebních neb z hnojení může uplatňovati jediné proti vlastníku velkostatku. Nároky z takové dohody se Státním pozemkovým úřadem náležejí ovšem před soudy, neboť Státní pozemkový úřad vystupuje tu jako smluvní strana. Avšak o takové nároky se tu nejedná. Žalobce odvozuje své nároky z té jediné skutečnosti, že Státní pozemkový úřad neprovedl oceňovacího řízení a nerozhodl o jeho nárocích na náhradu za hnojiva a stavební investice. O takových nárocích nemají však soudy rozhodovati, neboť rozhodovací činnost Státního pozemkového úřadu jest v tomto směru dopodrobna upravena §§ 43 až 50 zák. ze dne 8. dubna 1920, čís. 329 sb. z. a n. a 13. července 1922, čís. 220, sb. z. a n. Pouhá skutečnost, že Státní pozemkový úřad neoceníl náhradních nároků pachtýře při převzetí velkostatku, dává pachtýři pouze právo navrhnouti, by Státní pozemkový úřad provedl oceňovací řízení; naproti tomu nemá pachtýř nároku na náhradu těchto nároků proti státu jako nositeli vyvlastňovacího práva dle záborových zákonů. c) Žalobce opírá konečně své náhradní nároky o hmotné předpisy záborových zákonů (8. dubna 1920, čís. 329 a 13. července 1922, čís. 220 sb. z. a n. §§ 43 a 43 a), ne o předpisy občanského práva. Avšak předpisy těchto zákonů jsou veřejného práva, obsahují zavazující pravidla pro Státní pozemkový úřad jako úřad rozhodující. Jedná se tedy tu o správní věc právní. Žalobce nemůže proto žádati, by soudy o téže věci dle oněch zásad rozhodovaly jako o věci soukromoprávní.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl rekursu, opravil však výrok odvolacího soudu v ten rozum, že vyslovil zmatečnost rozsudku prvního soudu, jakož i celého sporného řízení v první stolici a odmítl žalobu pro nepřipustnost pořadu práva.

D ů v o d y:

Nejprve dlužno vytknouti, že neprávem dovolal se odvolací soud dv. dekretu ze dne 14. března 1806, čís. 758 Sb. z. s., ježto tento jen zakazuje civilnímu soudci přijímati žaloby na státní ú ř e d n í k y pro nároky odvozované z jich úřední činnosti, o takový případ však zde nejde, ježto žalován jest erár, tudíž stát, a nikoli jeho úředník. Důvod, proč věc na pořad práva nenáleží, jest tento: Žaloba uplatňuje proti eráru nárok na náhradu investic, které žalobce učinil jako pachtýř velkostatku, jenž byl pak zabrán a státem dne 5. října 1922 převzat, a jako důvod tohoto náhradního nároku uvádí, že Státní pozemkový úřad v dohodě o ceně ze dne 10. května 1922 nevyštípil mu za investice ty náhradu ve smyslu Šu 43 a) nové znění náhradového zákona, zvláště jich neoceniv, ačkoliv žalobci tím, že Státní pozemkový úřad statek převzal, následkem předčasného zrušení pachtovního poměru bylo znemožněno investic těch využití. Podle Šu 43 a) náhradového zákona ve znění novely ze dne 13. července 1922, čís. 220 Sb. má se na investice pachtýřovy vzítí při stanovení přejímací ceny arci zřetel tam blíže poznačený, avšak pachtýři se náhrada za investice ty přiznaná přikáže a vyplatí z přejímací ceny jen se souhlasem vlastníka, jinak musí pachtýř býti poukázán proti vlastníku s náhradou tou na pořad práva (§ 43 a) odst. (1), (2) a (5), § 50 a) poslední odstavec náhr. zák.). Výjimka je pouze ohledně strojených hnojiv, za něž náhradu vyplácí Státní pozemk. úřad pachtýři přímo (§ 43 a) odst. (3) a (4) téhož zákona). Do rozhodnutí Státního pozemkového úřadu o přejímací ceně přísluší stížnost dle Šu 46 (§ 43 a) odst. (4)) náhr. zák. na soudy tam poznačené v řízení nesporném, p o ř a d p r á v a j e s t t e d y v y l o u č e n, případné vady v ocenění a určení náhrady mohou tedy uplatňovány býti jen onou stížností v řízení nesporném, k čemuž doložiti dlužno, že v konkrétním případě přiznal nejvyšší soud stížnost tuto pachtýři i pro nároky Šu 43 a) odst. (1), (2), (5) (« 46 odst. (4) náhr. zák. a § 9 nesp. pat.). Když ovšem Státní pozemkový úřad o ceně přejímací nerozhodl, nýbrž uzavřel s vlastníkem dohodu ve smyslu Šu 44 (2) náhr. zák., je ovšem nepochybně, že dohoda ta vlastníka, jenž ji uzavřel, váže, avšak při nedostatku jakýchkoli dalších předpisů pochybně, zda váže i třetí osoby, jež na ní účastny nejsou, takže by byly vůči dohodě bez ochrany a mohly se pro zkrácení, které se jim v ní snad stalo, hojiti jen na vlastníku, že na ni přistoupil. To mimo hypotekární věřitele a jiné věcné oprávněnce platí právě také o pachtýři, ohledně něhož upozorniti sluší, že § 43 a), jenž se právě po výtce na něho vztahuje, není v Šu 44 (2) mluvícím o dohodě vůbec, citován, leda že by se číslo 43 vztahovalo i bez lit. a) i na něho. Jisto je však, že zákonodárce nechtěl tu jíti dále a třetím osobám přiznati při dohodě více práv, než jim jich přiznává při rozhodnutí, že tedy i při dohodě a právě při ní tím spíše je pořad práva proti Státnímu pozemkovému úřadu vyloučen zrovna tak, jako při rozhodnutí, a že tedy nejvýše lze říci, že i dohoda musí určovati přejímací cenu, pokud jde o třetí osoby tak, by nebyly porušeny předpisy, pro jichž nešetření § 46 (2) stížnost proti rozhodnutí připouští, takže pro jich porušení stížnost přísluší třetím osobám i proti dohodě v témž objemu jako proti rozhodnutí, (což by ovšem předpokládalo, že oceňovací řízení dle zákona

provedeno bylo a výsledky jeho patrný jsou z dohody tak jako z rozhodnutí), anebo, mýnil-li zákonodárce mlčením svým opravdu tuto stížnost jim odepřít (§ 46 připouští ji jen proti rozhodnutí), pak že v případě, že cena vypadla níže, než by byla vypadla při rozhodnutí, nezbyvá, než, aby se hojily na vlastníku, jenž ji na jich zkrácení uzavřel. Tak tedy proti Státnímu pozemkovému úřadu (státu) není v žádném případě dopuštěn pořad práva, nýbrž leda stížnost v nesporném řízení a je tedy pořad práva zmatečným dle Šu 42 j. n. a Šu 477 čis. 6 (478 c. ř. s.). Ale ovšem v souzeném případě má se věc tak, že když novela ze dne 13. července 1922, čis. 220 sb. vstoupila v působnost dne 29. srpna 1922 a dohoda o ceně uzavřena dne 10. května 1922, nabyla závaznosti pro Státní pozemkový úřad a tudíž platnosti dnem 30. května 1922, kdy ji prezident jeho schválil, převzetí statku pak nastalo dne 5. správně 6. října 1922, uzavřena dohoda před účinností novely, převzetí však provedeno teprv po účinnosti její, takže nastává otázka, zda se případ posuzovati má ještě podle původního znění náhradového zákona či podle znění novelového, což by se řídilo podle toho, zda je rozhodným den dohody, či den převzetí statku. Zákon o tom nemá ustanovení, leda by se chtěl klásti důraz na to, že mluví o přejímací ceně za »převzatý« majetek (§ 41 náhr. zák.) a o ocenění »převzatých« nemovitostí (§ 43 téhož zákona), a chtělo se z toho dovozovati, že přejímací cena má býti určena teprv po převzetí, což však by bylo příliš slovíčkářské, ježto nelze seznati, proč by nemohla přejímací cenu určena býti i předem, jako se to zde stalo, ovšem k určitému budoucímu dni převzetí potud, pokud od toho závisí výše přejímací ceny, jež se řídí právě stavem, v jakém se nemovitosti přejímají (§ 43). Doložiti dlužno, že zákon sám mluví v Šu 47 (2) o »skutečném« převzetí, čímž patrně chce naznačiti, že užívá výrazu »převzetí« i nevlastně. Naproti tomu dalo by se pro názor, že rozhoduje den dohody (ne převzetí), uvést, že dohoda pro obě strany závazná nemůže býti žádnou stranou a tedy ani Státním pozemkovým úřadem jednostranně rozvázaná, a musí tedy platiti bez ohledu na den převzetí. Nicméně, ať se věc rozhodne tak neb onak, nikdy nelze dojíti k výsledku, že by pořad práva pro nároky pachtýřů byl přípustným v poměru k Státnímu pozemkovému úřadu, i kdyby se měla věc posuzovati podle původního znění zákona náhradového, to jest dle znění ze dne 8. dubna 1920, čis. 329 sb. z. a n., neboť zákon tento v původním svém znění na pachtýře vůbec ještě nemyslí a v nijádný poměr k Státnímu pozemkovému úřadu ho neuvedl. Sice předpisoval § 43 již tehdá, že při oceňování sluší vzíti zřetel na investice, avšak o pachtýři ani slůvkem se nezmiňoval a tak i zvýšek přejímací ceny vypadající na investice pořízené pachtýřem obdržel vlastník a pachtýři nezbyvalo, než aby se hojil na vlastníku pro bezdůvodné obohacení, pak-li vlastník ani ze smlouvy nemohl dokázati, že má právní důvod pro podržení investic a tudíž i zvýšku ceny na ně vypadajícího. Také jen vlastník mohl podati stížnost do přejímací ceny i pokud šlo o investice pachtýřovy, leda že by pachtýřovo pachtovní právo bylo bývalo vtěleno do knih (§ 46). Nemohlo tedy postavení pachtýře vůči Státnímu pozemkovému úřadu býti podle starého znění lepší, než podle nového, nýbrž naopak, a pakliže tedy ani podle nového

nemůže se pachtýř na Státním pozemkovém úřadě domáhati žádných nároků pořadem práva, může to tím méně podle znění staršího, kde v žádném poměru s ním ani nebyl, vyjma právě, měl-li knihovní a tudíž věcné právo pachtovní, v kterémž případě, jak právě podotčeno, příslušela mu sice obrana, ale to právě jen ve formě stížnosti v řízení nesporném, nikdy ve formě pořadu práva (žaloby).

Čís. 6160.

Nicotnou (§ 879 obč. zák.) jest smlouva, jíž si dal kdo slíbiti úplatu za to, že neoznámí trestného činu.

(Rozh. ze dne 30. června 1926, Rv II 110/26.)

Žalovaný padělal spolu se žalobkyní závěť svého otce a slíbil vyplatiti žalobkyni (své sestře) 7.000 Kč. Žalobě o 7.000 Kč proce sní soud první stolice vyhověl, odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Třebas byla prokázána úmluva, jíž se žalovaný zavázal vyplatiti žalobkyni 7.000 Kč, bylo přece žalobu zamítnouti. Žalovaný padělal dle tvrzení žalobkyně samé otcovu závěť. Žalobkyně mohla proti tomu podniknouti zákonné kroky. Žalobkyně tak neučinila. Žalovaný zavázal se dáti jí za to 7.000 Kč. Žalobkyně dala si tedy slíbiti jisté plnění za to, že kryla čin zřejmě nesprávný a nepočetný, jak vychází z její výpovědi jako strany. To přičí se však dobrým mravům a je ničí, t. j. žalobkyně nemůže ze slibu žalovaného nic ve svůj prospěch odvozovati (§ 879 obč. zák.).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Mylným jest prý právní názor odvolacího soudu (č. 4 § 503 c. ř. s.), prohlásil-li o úmluvě stran, že se přičí dobrým mravům a že jest proto nicotná, (§ 879 obč. zák.), neboť dohodou mělo se žalobkyni dostati náhrady škody a žalovaný jako padělatel závěti měl býti postižen újmou za své nepočetné jednání, zvláště, když nebylo povinností žalobkyně, by trestný čin oznamovala, nýbrž toliko jejím právem. Než dovolání není odůvodněno. V napadeném rozsudku se nikde nepraví, že ji tíží, protože neoznámením kryla trestný čin, nýbrž, že si dala slíbiti peníze za to, že kryla čin zřejmě nesprávný a nepočetný. Provedenými důkazy bylo zjištěno, že obě strany sepsaly a tedy padělaly po smrti otcově poslední vůli, že při projednávání pozůstalosti ji uznaly za pravou a platnou, takže na jejím podkladě byla pozůstalost projednána, tím způsobem, že žalovaný obdržel nemovitosti a žalobkyně hotovost a rozšířený výměnek, za jehož odstup si dala v roce 1922 od žalovaného zaplatiti 15.000 Kč. Slib výplaty dalších 7.000 Kč mohl tedy býti dán a přijat jen v souvislosti s paděláním závěti a utajováním tohoto nesprávného a nepočetného, dle okolností i trestného jednání. Dle §u 879 obč. zák. jest nicotnou smlouva, která se přičí dobrým mravům. Ale takovou jest